

Botos Katalin

Aggodalmak az ukrajnai háború kapcsán: A világgazdaság széttöredezik, és az együttműködés ma rosszabb, mint a hidegháború idején volt

(Andrew Bacevich Foreign Affairs-ben megjelent cikke alapján)

A Foreign Affairs folyóirat 2023 február 23-án érdekes cikket közölt Andrew Bacevichtól, aki a Bostoni Egyetem történész- és nemzetközi ismeretek emeritus professzora. Bacevich élesen bírálja az amerikai politikát, amely magát a világ csendőrének nevezte ki, és miszerint: a modern világnak rendre és demokráciára van szüksége, s az Egyesült Államok ezt saját hivatásának tekinti.

Alapot erre a vezető szerepre a II. világháborús győzelem szolgáltatott, amely valóban jelentős részben az amerikai polgári és katonai részvételen múlt. Mivel azonban a háborús szövetségesek hamarosan ellenséggé váltak, Amerika célja a továbbiakban a kommunizmus megállítása lett. A koreai háború, a vietnámi harcok amerikaiak ezreinek feláldozásával és rengeteg pénz hadi célokra történő elköltésével járt: az eredmény csekély. De ennél még keserűbb az iraki beavatkozás, majd az afganisztáni kaland (a leghosszabb külföldön vívott háború), amely megalázó visszavonulással járt. Trump „America first” szövege fordított egyet a hozzáálláson. Szabadon idézve azt mondta választási hadjáratában: Mi a NATO-val megvédtük a többi nemzetet, s ez a mi terhünk volt, a többi ország nem igazán vállalt benne részt. Nos, fizessenek ők is a biztonságukért. S ha felbomlik a NATO, hát felbomlik...

Jómagam hozzáteszem: Trump úgy tett, mintha nem tudná, hogy a dollár kulcsvaluta szerepe folytán az egész világ eddig is hitelezte az Egyesült Államokat azáltal, hogy folyamatosan elfogadta az USA kereskedelmi deficitje fejében kiáramló dollárokat, és azokat a devizatartalékaiba helyezte ... Így az USA nyugodtan költhetett hadi célokra...

Szerzőnk így folytatja: Most azonban kapóra jött Amerikának az orosz ukrán háború, és általános ellentámadásba ment át. (Amúgy is idegesíti Kína hatalmi előretörése.) Részben a hadi eszközök biztosításával, részben – s ezt ismét én teszem hozzá – a világméretű gazdasági háborúval. Mindenki bélyeget kap, hogy izolacionista, ha az új Biden-i politikát nem támogatja. Annál is könnyebben tehetik, mert amerikai véráldozattal nem jár; az ukránok és oroszok egymást ölik. Az amerikai tőke behatolt már eddig is Ukrajnába – hát majd még ezután, az újjáépítés alkalmával –, az USA-ban meg virágzik a hadiipar... Elterelődik a figyelem Amerikában a hadifejlesztések költségeiről... Holott az orosz hadsereg ütőerőben

nem azonos a Vörös Hadsereggel.... Még Kijevet sem tudja elfoglalni, nemhogy Európa nagyvárosait fenyegetné. Hacsak az oroszok nem vetik be az atomot – de tudjuk, hogy aki az elsőnek teszi ezt meg, másodikkal hal meg... (És reméljük, ezt Putyin is tudja. Mi itt, Európában nagyon reméljük ezt...) Nyugodtan tekinthetné az ukrajnai harcokat úgy az USA, mint *mások háborúját*, nem a magáét és szövetségeseit...

Ukrajna támogatása miatt kevesebb pénz jut Amerikában a belső gondok megoldására, de a háború sikeresen eltereli a figyelmet azokról. Ha azt az 50 Md dolláros hadikiadást megspórolta volna a Kongresszus, amit 2022-ben ráköltött Ukrajna katonai támogatására, akkor jutna otthon pénz a határvédelemre, a klímapolitikára és a növekvő szegénység kezelésére. (De hiszen ez a támogatás nem is igazán Ukrajnának ment, hanem a saját hadi konszernjeinek kasszáját gazdagította.)

Cikkünk szerzője visszautal **George Kennan**-re (Kennan az idő tájt az USA Policy Planning igazgatója volt), aki 1948-ban így fogalmazott: Ne essünk a II. világháborús győzelem által hozott helyzet csapdájába. Az ország nem engedheti meg magának az *altruizmus luxusát*, hogy az egész világ jótévője legyen. Szerinte el kell kerülni a szükségtelen háborúkat, teljesíteni az ország alapszövevényeinek követelményeit, és az amerikai emberek számára tisztességes megélhetést és jövőt kell biztosítani. Ez az USA kormányának feladata. Úgy kell fenntartani az USA számára előnyös egyenlőtlen partneri viszonyt, hogy az ne váljon a nemzetbiztonság kárára.

Ez a szemléletmód ma is érvényes lehetne, írja az idézett cikk szerzője. Be kellene tartani a nukleáris egyezményeket, az USA Alkotmányának szellemében megakadályozni háború indítását, a katonai kiadásokat a GDP 2 %-a alá szorítani (ami még így is biztosítaná a vezető szerepet e téren az USA számára)... Ne lehessen visszaélni Amerika hatalmával, az amerikai katonákkal, de más emberlételekkel sem...

.....

Eddig a cikk ismertetése. Őszintén megmondom, jómagam végtelenül aggódom amiatt, hogy a világ valóban sodródik egy harmadik világháború felé.

Látom a világ pénzügyi rendszerének kettészakadását, azt, hogy ez kinek a hatalmi érdeke. Rengeteg szakmai anyag szól a témáról. A helyzet ma a világgazdaságban *rosszabb*, mint a hidegháború idején volt. Akkor volt szovjet tulajdonú bank Londonban. (Még magyar is, habár mini méretben, a HIB...) Nem tiltották le a nyugati fizetési rendszerekről a szocialista

országokat, bár a TrfRb nem volt átváltható dollárra. De a dollárköveteléseket tiszteletben tartották. Talán keveseket foglalkoztatnak az ilyen *pénzügy-technikai* dolgok, de én látom, hogy a dollár visszaszorulása a nemzetközi pénzügyi rendszerben kézzelfoghatóan érzékelhető. Újra kialakulnak a klíring-megállapodások, mint ahogy voltak a II. világháború előtt. (Nekünk a KGST-ben is ilyen volt, 40 éven át, az említett TrfRb rendszer.) Kialakult napjainkra egy kínai centrumú blokk a fejlődő világban, amelynek tagjai nem akarnak dollárban kereskedni, mert az amerikai pénzügyi politika számtalanszor taszította válságba őket. (Egyébként minket is, a dollár-kamatemeléssel.) Mindez hatalmi idegességre ad okot az USA-ban. Folyik ezért a harmadik világháború, gazdasági eszközökkel. Visszatért a COCOM lista, sokan tudják még, mi volt az. Véget ért a tárgyalásos megegyezés a nemzetközi szervezetekben. A nemzetközi fórumok alkalmatlanná váltak *érdemi* tárgyalásos rendezésre. A Biztonsági Tanácsban ott van Oroszország; az IMF-ben Kína... Nyilván tűz és víz kellene, hogy egyetértsen. Az ENSZ-ben meg többségben vannak már a fejlődő országok – de ők többnyire szegények, kiszolgáltatottak, eladósodottak, ráadásul dollárban... Az USA hadi és technikai fölénye napjainkban még óriási. **Még** egyelőre nincs veszélyben hatalmi elsőbbsége, de kétségbeesetten védi pozícióit. Emberéletek árán is, Ukrajnában is. Igaz, nem a saját emberei élete árán.. Ahogy persze az oroszok se kímélik az emberéletet, bár ők saját részről sem. Mindenki kipróbálja legújabb fegyvereit... És takaróznak szép jelszavakkal.... Engem ez végtelenül frusztrál... Ahogy háborúba heccelik, kényszerítik az embereket. Szerencsétlen Kárpátalja. Mi itt tehetetlenül – adott esetben nemtörődve, vagy csendben szorongva meghúzzuk magunk...

"Mi meghalni mindnyájan, úgyis téves csatatéren"- írta Domonkos István költő **Kormányeltörésben** című versében.

Ajánlom a verset olvasásra: https://szepi.hu/irodalom/vers/tvers/tv_205.html

Csongrád, 2023. február